

9. Will J. B. Trading under Sail off Japan, 1860–99: The Recollections of Captain / J. B. Will, Sailing-Master and Pilot; [ed. George Alexander Lensen]. – Tokyo : Sophia University in cooperation with The Diplomatic Press, Tallahassee, 1968. – xviii + 190 p..

Машкіна О. М. Способи відображення макроситуації “Тимчасове житло” в англійській мовній свідомості.

Стаття присвячена дослідженню способів відображення макроситуації “Тимчасове житло” в англійській мовній свідомості. Розглядаючи гостинність в цілому та його складову “Тимчасове житло” зокрема як унікальний культурний феномен, у статті досліджуються особливості вербальної репрезентації сприйняття вказаної макроситуації комунікації у щоденникових записках представника англійської культури Д. Б. Уїлла.

Ключові слова: мовна свідомість, макроситуація, міжкультурний феномен, щоденникові записки.

Mashkina O. M. Ways of Reflection of Macrosituation “Temporary dwelling” in English Linguistic Thinking.

The article deals with the problems of intercultural communication and communication science: ways of reflection of communication macrosituation “Temporary dwelling” in English linguistic thinking. Regarding hospitality in general and its element – macrosituation “Temporary dwelling” as a unique phenomena, the special features of verbal representation of perception of mentioned communication macrosituation in the representative J. B. Will’s diary notes are investigated in the paper.

Keywords: linguistic thinking, macrosituation, intercultural communication, intercultural phenomena.

Палиця Г. С.
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ НАВЧАННЯ У ЦИТАТАХ (на матеріалі цитат українською та німецькою мовами)

У науковій розвідці представлено цитату як лінгвокультурну одиницю; окреслено її роль у процесі педагогічної комунікації; схарактеризовано засоби вираження концепту НАВЧАННЯ; виявлено особливості мовної експлікації досліджуваного концепту в цитатах українською та німецькою мовами.

Ключові слова: вербалізація, цитата, лінгвокультурна одиниця, педагогічна комунікація, концепт НАВЧАННЯ.

“Чуже” слово, введене в текст, відоме в мовознавчій літературі як цитата. Використання цитати має на меті підтвердження, розширення думки, надання їй більшої ваги, авторитетності, чи, навпаки, її спростування.

Цитати вживаються у різних функціональних стилях, реалізуючи ту чи ту комунікативну мету автора. Вони прикрашають мовлення, роблять його більш наочним, засвідчують начитаність і освіченість того, хто їх використовує, – одним словом, збагачують як формальний, так і змістовий бік мовлення.

У широкому розумінні цитата – це різноструктурний словесний комплекс, одна з форм прояву категорії інтертекстуальності, факт співвідношення мови та культури (лінгвокультурна одиниця), частина певного тексту, що вноситься в новий текст [1, с. 2]. Із погляду лінгвокультурології, цитата тісно пов’язана з такими поняттями, як “культурна компетенція”, “фонові знання”. Масово вживані, відомі, частотні цитати запозичуються з добре відомих текстів, знання яких складають когнітивну базу будь-

якого учасника спілкування. Недостатній запас “фонових знань” веде до не(до)розуміння адресатом смислу тексту чи неправильного вживання цитати, яке може призвести до спотворення її змісту, і, відповідно, змісту тексту, в який вона вводить [1, с. 6].

Цікавий і чисельний шар серед досліджуваних одиниць становлять цитати на педагогічну тематику, зокрема ті, що вербалізують концепт НАВЧАННЯ. Окреслені одиниці, що співвідносяться з однією з найважливіших сфер життя людини, дають можливість простежити особливості менталітету представників різних етносів, стереотипи їхнього мислення тощо. До цього часу цей шар не підлягав спеціальному вивченню, чим і обґрунтовується актуальність проблеми та доцільність її аналізу.

Проблема цитування вже протягом багатьох років привертає увагу дослідників, оскільки пов'язана з такими важливими аспектами опису мови, як теорія тексту, міжтекстові зв'язки, а більш загально – із активно досліджуваним останніми роками питанням взаємозв'язку мови та культури (І. Алещанова, Н. Арутюнова, О. Ахманова, А. Бакіна, Л. Блумфілд, М. Ковриженко, Н. Кузьміна, З. Піменова та ін.).

Метою статті є виявлення засобів вербалізації концепту НАВЧАННЯ в українській і німецькій мовах.

Мовлення педагога – найважливіший елемент педагогічної діяльності, оскільки воно позитивно впливає на свідомість і почуття тих, хто навчається, формуючи та корелюючи їхні переконання, а також мотиви практичної діяльності [2, с. 48]. Саме через комунікацію вчитель “...формує світогляд підрастаючого покоління, тому від того, якою вона буде, залежить майбутнє не лише її підопічного, але й держави загалом” [3, с. 135]. Ці функції мовлення педагога цілком суголосні з основним призначенням цитати – її спрямуванням на отримувача тексту. Саме тому використання цитат відомих особистостей у професійній діяльності вчителя є цілком обґрунтованим і виправданим, оскільки вони, з одного боку, “приправляють” мовлення вчителя, засвідчуючи його обізнаність, фаховість, з іншого, – надають висловлюванню більшої авторитетності, мотивуючи учня, стимулюючи до роздумів, підводячи до правильних висновків тощо.

Цитати за формою є влучним, виразним викладом думок, вони закарбовуються в пам'яті, слугуючи в багатьох випадках дороговказом на все життя. Важливим є і той факт, що вони належать визначним особистостям, що досягли певного успіху, визнання, а відтак, – варті того, щоб до них дослухалися чи їх наслідували. Використання цитат такого плану може стимулювати учня до навчання, старанного виконання обов'язків, покладених на нього тощо.

Навчання, наука – стрижневі компоненти досліджуваних одиниць. У досліджуваних одиницях окреслені концепти корелюють з іменниками з позитивним семантичним полем, які розкривають суть і призначення науки. Окреслені концепти корелюють з іменниками *Wiederfinden*, *Wahrheit*, дієсловами *heilen*, *finden* тощо, які розкривають суть і призначення науки, наприклад, нім.: *Das Wiederfinden dessen, was der Mensch in die Dinge gesteckt hat, heißt sich Wissenschaft* /Nietzsche/ [2a, с. 910]; *Die Wissenschaft, richtig verstanden, heilt den Menschen von seinem Stolz; den sie zeigt ihm seine Grenzen* /Schweitzer/ [2a, с. 911]. Навчання у цитатах – це сенс життя, порівн.: По суті, старість починається з тієї миті, коли людина втратила здатність учитися /Графф/ [1a, с. 421]; нім.: *Lernen ist wie Rudern gegen den Storm. Sobald man aufhört, treibt man zurück* /Britten/ [2a, с. 787]; *Jeder, der aufhört zu lernen, ist alt, mag er zwanzig oder achtzig Jahre alt zählen* /Ford I/ [2a, с. 787]. В українській мові, однак, зустрічаємо також цитати з протилежним, жартівливим, значенням, наприклад, укр.: *Тому, хто*

вчився все життя, – некролог з відзнакою /Ботвинников/ [1а, с. 417]. У німецькомовних прикладах цитат такого плану не виявлено.

Концепт НАВЧАННЯ логічно знаходить реалізацію в цитатах із компонентом знання, яке позиціонується як цінність, важливий здобуток людства та запорука його успішного розвитку, тому він не випадково корелює з іменниками з позитивним семантичним полем, наприклад, укр.: *сила, дорогоцінна річ, поступ, зір, успіх*, нім.: *Verständnis*, порівн.: укр.: *Знання – настільки дорогоцінна річ, що його не соромно здобувати з будь-якого джерела* /Аквінський/ [1а, с. 415]; *Знання – сила* /Бекон/ [1а, с. 416]; *Лише держави, розвиток яких ґрунтується на знаннях, творять поступ, досягають успіху і достатнього рівня життя своїх громадян* /Вакарчук/ [1а, с. 418]; нім.: *Ein Mensch kann nicht alles wissen, aber etwas muss jeder haben, was er ordentlich versteht* /Freytag/ [2а, с. 909]. Знання, як стверджується в цитатах, здобуваються важкою працею, протягом усього життя, тому окреслений концепт корелює з іменником укр.: *навчання*, що символізує інтелектуальну працю, та іменником нім.: *Fragezeichen*, що виражає інтенцію до подальшої праці, наприклад, укр.: *Жадоба до знань – плід тривалих років навчання* /Вайльд/ [1а, с. 417]; нім.: *Man muss viel studiert haben, um wenig zu wissen* /Montesquieu/ [2а, с. 909]; *Alles Wissen und alle Vermehrung unseres Wissens endet nicht mit einem Schlusspunkt, sondern mit Fragezeichen* /Hesse/ [2а, с. 909].

Зрозуміло, що освіченість вважається здобутком кожної людини. Це підтверджує і досліджуваний ілюстративний матеріал, що вербалізує окреслений концепт. Намагаючись розкрити істинну суть цього поняття, автори подекуди вдаються до протиставлення, що спостерігаємо у прикладах, укр.: *Освіченість полягає не в університетському дипломі, а в умінні бачити великі істини* /Барка/ [1а, с. 416]. Однак, набагато більше досліджуваних одиниць висміюють неосвіченість, невігластво як зло, тому логічно окреслені одиниці співвідносяться з іменниками з негативним значенням, як от: укр.: *злочин, нудьга*, нім.: *Gefängnis, Dummheit*, порівн.: укр.: *Невігластво – мати всіх злочинів. Злочин насамперед – нерозумність* /Бальзак/ [1а, с. 416]; *Незнання – це насамперед нудьга* /Батай/ [1а, с. 416]; *Краще невігластво, ніж хибні знання* /Буало/ [1а, с. 417]; нім.: *Die Unwissenheit ist eine Situation, die den Menschen ebenso hermetisch abschließt wie ein Gefängnis* /Beauvoir/ [2а, с. 888]; Деякі цитати прямо висміюють невігластво, тому багато авторів вдаються до іронії, наприклад, укр.: *Невігластво – найкраща у світі наука, її досягнеш легко, й вона не печалить душу* /Бруно/ [1а, с. 417].

Низка паремій із досліджуваної сфери містять компонент *освіта*. Загалом вони акцентують на її необхідності та важливості в житті людини, тому вона конкретизується за допомогою іменників укр.: *відкриття, охоронець, обличчя розуму, шлях, досконалість*, нім.: *Zierde, Wunderbares*, тобто іменниками з позитивною семантикою, що відбивають її суть і роль, порівн.: укр.: *Освіта – це невпинне відкриття власного невігластва* /Дерант/ [1а, с. 422]; *Освіта – кращий охоронець свободи, ніж розгорнута армія* /Еверетт/ [1а, с. 422]; *Освіта – обличчя розуму* /Кабус/ [1а, с. 423]; *Справжня освіта не підпорядкована утилітарній меті; її найвищий сенс – прагнення до досконалості* /Гессе/ [1а, с. 420]; нім.: *So ein bißchen Bildung ziert den ganzen Menschen* /Heine/ [2а, с. 674]; *Es ist ein Beweis hoher Bildung, die größten Dinge auf die einfache Art zu sagen* /Emerson/ [2а, с. 674].

Ідеєю багатьох цитат є намагання автора розкрити справжню мету освіти, тобто показати, що вона не повинна бути самоціллю. Це ілюструє наявність у них протиставлень, порівн.: укр.: *Освіта – річ чудова, але добре б інколи згадувати, що нічого з того, що варто було б знати, навчити не можна* /Вальд/ [1а, с. 418]; *Освіта*

не повинна давати всієї суми знань, освіта повинна кожному дати шанс виявити себе в цій сумі знань /Зубрицька/ [1а, с. 423]; нім.: *Bildung ist ein durchaus relativer Begriff. Gebildet ist jeder, der das hat, was er für seinen Lebenskreis braucht. Was darüber, das ist vom Übel* /Hebbel/ [2а, с. 674]; *Erkenntnis macht frei, Bildung fesselt, Halbbildung stürzt in Sklaverei* /Raabe/ [2а, с. 675].

Інколи в цитатах поняття *освіта* уточнюється додатковими елементами – укр.: *університетська, загальна*, нім.: *Universtäts- Allgemein- Schulbildung*, наприклад: *Університетська освіта, а надто самоосвіта, дали мені не стільки знання, скільки переконання* /Воля/ [1а, с. 419]; нім.: *Nichts macht durchschnittlicher als eine gute Allgemeinbildung* /Mitsch/ [2а, с. 674]; *Die Schulbildung sollte nicht nach einer passiven Kenntnisnahme toter Kenntnisse streben, sondern nach einer Aktivität, gerichtet auf die Welt, die unsere Bemühungen schaffen sollen* /Russel/ [2а, с. 675]. Нами виявлено також цитати, в яких ставиться під сумнів важливість освіти, ба навіть більше, стверджується її шкідливість, наприклад: укр.: *Люди народжуються невігласами, а не дурнями. Дурнями їх робить освіта* /Рассел/ [1а, с. 432]; *Освіта – нісенітниця, головне – талант* /Горький/ [3а].

Цікавий матеріал представляють цитати з компонентом *навчальний заклад*, представленим іменниками укр.: *школа, університет*, нім.: *Universität, Gymnasium, Schule*, наприклад, укр.: *Після хліба найважливіше для народу – школа* /Дантон/ [3а]. *Школа – це майстерня, де формується думка підостаючого покоління, треба міцно тримати її в руках, якщо не хочеш випустити з рук майбутнє* /Барбюс/ [3а]; *Найперший обов'язок університету – вчити мудрості, характеру, не технічностей* /Черчилль/ [1а, с. 436]; нім.: *Was das Gymnasium wert ist, sieht man weniger an denen, die es besucht haben, als an denen, die es nicht besucht haben* /Friedell/ [2а, с. 849]; *Die Wettbewerbsfähigkeit eines Landes beginnt nicht in der Fabrikhalle oder im Forschungslabor. Sie beginnt im Klassenzimmer* /Iacocca/ [2а, с. 849]; *Die Universität steht also höher, je mehr Studenten sich nicht allein am Gängelbande der Studienordnung führen lassen, sondern ihrem Genius folgen, der ihnen Weisung gibt auf ihren Weg* /Jaspers/ [2а, с. 885]. Основна ідея, що об'єднує всі ці цитати, полягає в акценті на виконанні навчальними закладами своєї головної функції – розкритті творчого потенціалу людини, яка здобутими знаннями приносить користь суспільству.

Низка цитат досліджуваних мов представляє *навчальний заклад*, зокрема університет, у негативному світлі, ставлячи під сумнів його статус і професійність професорсько-викладацького складу, що спостерігаємо в прикладах, де він корелює з іменниками з негативним змістом, наприклад, укр.: *дурість*, нім.: *Eitelkeit*; укр.: *Університет розвиває всі здібності, зокрема й дурість* /Чехов/ [1а, с. 436]; *Я вважаю, що в жодному навчальному закладі освіченою людиною стати неможливо. Але в будь-якому добре поставленому навчальному закладі можна стати дисциплінованою людиною й здобути навик, який знадобиться в майбутньому, коли людина поза стінами навчального закладу освічуватиме сама себе* /Булгаков/ [1а, с. 417]; *Ми вчимося все життя, не рахуючи десятка років, проведених у школі* /Лауб/ [3а]. *Und deshalb meine ich, dass unsere jungen Leute in den Schulen ganz und gar verdimmt werden. Von der Wirklichkeit hören und sehen sie nichts* /Arbiter/ [2а, с. 849]; *Universitäten sind weniger eine Auslese von Intelligenz als von Eitelkeit* /Zeverenz/ [2а, с. 885].

Той, хто навчає трактується у цитатах або узагальнено, без конкретизації особи, належної до конкретної професії, порівн.: укр.: *Варто вірити тим, хто вчить, а не тим, хто показує* /Августин/ [1а, с. 415]; нім.: *Ein echter Meister zieht keine Schüler, sondern eben wiederum Meister* /Schumann/ [2а, 848], або як через особу, прямий обов'язок якої полягає в навчанні. Відповідно стрижневим компонентом цих цитат є

іменник укр.: *учитель, викладач*, наприклад: укр.: *Учитель, якщо він чесний, завжди повинен бути уважним учнем /Горький/ [3а]. Поганий той вчитель, який не навчається або навчається зовсім мало /Горький/ [3а]. Щоб бути хорошим викладачем, потрібно любити те, що викладаєш і любити тих, кому викладаєш. /Ключевський/ [3а]. Учитель – фах, який дає по життєву гарантію від викрадення з метою викупу /Моцарський/ [1а, с. 429]; нім.: *Lehrer*, наприклад: нім.: *Jeder Lehrer muss lernen mit dem Lehren aufzuhören, wenn es Zeit ist. Das ist eine schwere Kunst /Brecht/ [2а, с. 786]; Ein Lehrer, der nicht von seinen Schülern lernt, versagt in seinem Beruf /Wolff/ [2а, с. 786].* Як видно із наведених прикладів, учитель характеризується не лише з погляду професійних якостей, що спостерігаємо в німецькомовних цитатах, але і матеріального статусу, тобто як малозабезпечена людина, праця якої не належно оцінена суспільством, що ілюструє цитата польського автора.*

Зрозуміло, що поняття *навчання* передбачає і його суб'єкта – *учня*, наприклад: *Учень – це не посудина, яку потрібно наповнити, а факел, який потрібно запалити. А запалити факел може лише той, хто сам горить /Плутарх/ [3а].* Низка одиниць характеризують цього суб'єкта навчання як успішного чи неуспішного в цьому процесі, причому суб'єкти із позитивною та негативною оцінкою часто з метою підсилення аксіологічності протиставляються, наприклад, укр.: *Двієчник розвивається за невідомою програмою на відміну від відмінника, який розвивається за відомою програмою /Ангаров/ [1а, с. 415].* Більш розмаїто представлено результат навчання – людину розумну чи дурну, освічену неосвічену, які, як правило, також протиставляються. *Учасник навчального процесу вербалізується за допомогою іменників укр.: двієчник, відмінник, дурень, освічена людина, неосвічена людина, вчений, невчений тощо, нім.: Dummkopf, der Unwissende, der Wissende, der Ungebildete, der Halbgebildete, der Gebildete, наприклад: укр.: Різниця між ученим і невігласом проста: перший багато чого не знає, другий знає все /Наваррська/ [1а, с. 428]; Неосвічена людина скрізь бачить лише одичне, напівосвічена – правила, освічена – винятки /Грилльпарцер/ [1а, с. 421]; нім.: Gebildet ist, wer Parallelen zu sehen vermag. Dummköpfe sehen immer wieder etwas ganz Neues /Graft/ [2а, с. 674].* У німецькій мові зустрічаються цитати з субстантивацією прикметників і дієприкметників з синонімічним чи антонімічним значенням стосовно окресленого концепту, що, на наш погляд, вказує на вищий ступінь аксіологічності, наприклад, нім.: *Der Unwissende hat Mut, der Wissende hat Furcht /Moravia/ [2а, с. 909]; Der Ungebildete sieht überall nur Einzelnes, der Halbgebildete die Regel, der Gebildete die Ausnahme /Grillparzer/ [2а, с. 674].* Низка авторів цитат використовують стилістичні фігури, зокрема, оксиморон, для підсилення експресивності висловлювання, як от: укр.: *Вчений дурень вражає вузькістю досліджень, невчений – розмахом робіт /Голобородько/ [1а, с. 420]; нім.: Ein gebildeter Dummkopf ist noch unerträglicher als ein ungebildeter /R.Lembke/ [2а, с. 421].* Людина неосвічена у цитатах висміюється, вона не заслуговує на повагу, підтвердженням чого слугують цитати: укр.: *Краще бути злидарем, ніж невігласом /Аристин/ [1а, с. 415]; Нема більшої ненависті у світі, ніж ненависть невігласів до знань /Галілей/ [1а, с. 419].*

Особливий пласт досліджуваних одиниць становлять одиниці, що є перефразованими цитатами чи прислів'ями. Вони, як правило, містять елементи гумору, іронії, наприклад: укр.: *Знання – сила, невігластво – три сили /Голобородько/ [1а, с. 420]; Учення – світло, а невчення – вміння користуватися темрявою /Губетман/ [1а, с. 421]; Знання – сила /Бекон/. Іноді – нечиста сила /Кривін/ [1а, с. 425]; Навчання – світло, а невігластво – приємна напівтемрява /NN/ [1а, с. 429].*

Таким чином, концепт НАВЧАННЯ реалізується у досліджуваних мовах через поняття *наука, знання, освіченість, той, хто навчає, той, хто вчиться* тощо. Субконцепти ОСВІЧЕНІСТЬ, ЗНАННЯ, НАУКА постають у цитатах української та німецької мов як абсолютні поняття, співвідносячись із одиницями з позитивним семантичним полем. Поняття *освіченість, той, хто навчає, той, хто вчиться* у структурі досліджуваних одиниць експлікуються у більшості випадків через протиставлення компонентів *освіченість / невігластво, розумний / дурний, відмінник / двієчник* тощо. Вони характеризуються високим ступенем аксіологічності, чому слугує також використання субстантивації, стилістичних фігур, зокрема, оксиморону. Цитати про вчителя як суб'єкта навчального процесу відображають реалії суспільства, яке представляють їхні автори. В цитаті польського автора зокрема констатується низький матеріальний статус представника цієї професії. У західноєвропейських авторів підкреслюється професійна складова професії вчителя, що зумовлено високим статусом учителя в суспільстві та, відповідно, високими вимогами до нього як до людини, яка повинна постійно працювати над собою та вдосконалюватися. Цитати слов'янських авторів також набагато частіше використовують такі засоби, як гумор, іронія тощо. У німецькомовних прикладах ці елементи відсутні, що пов'язане з особливістю менталітету західних європейців, зокрема, германців.

Подальші розвідки можуть бути присвячені вивченню питання семантичних і прагматичних властивостей окреслених одиниць.

Л і т е р а т у р а

1. *Бакина А. Д.* Специфика семантики цитаты (на материале русского и английского языков) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.09 "Теория языка" / А. Д. Бакина. – Орел, 2007. – 23 с.
2. *Бичко З.* Мовлення педагога крізь призму педагогічної риторики / З. Бичко // Сучасна педагогічна риторика: теорія, практика, міжпредметні зв'язки : [збірник наукових праць за матеріалами наукового семінару]. – Львів : ПАІС, 2007. – С. 46–51.
3. *Палиця Г. С.* Мовна особистість педагога: до проблеми опису / Г. С. Палиця // Наукові записки Луганського національного університету. Серія "Філологічні науки" : Науковий простір дискурсології: ретроспективно-проспективний вимір : [збірник наукових праць]. – Луганськ : Вид-во ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2011. – № 1(33). – С. 134–143.

С п и с о к д ж е р е л і л ю с т р а т и в н о г о м а т е р і а л у

- 1а. Капелюшний А.О. *Энциклопедия афоризмов, крылатых фраз, цитат "Журналистика – це творчість і ремесло"*: Близько 19200 висловів 3300 авторів / А.О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2011. – 960 с.
- 2а. Duden. *Zitate und Aussprüche*. – [2., neu bearbeitete und aktualisierte Auflage hrsg. von der dudenredaktion]. – Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich : Dudenverlag, 2002. – В. 12. – 960 S.
- 3а. Цитати українською мовою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// pro-status.com.ua/citaty/citaty.php](http://pro-status.com.ua/citaty/citaty.php)

Палиця Г. С. Вербалізація концепта УЧЁБА в цитатах (на матеріалі цитат, представлених на українському і німецькому мові).

В даному дослідженні розглядається цитата як лінгвокультурна одиниця; визначено її роль в процесі педагогічної комунікації; охарактеризовано засоби вираження концепта УЧЁБА; виявлено особливості мовної експлікації даного концепта в цитатах, представлених на українському і німецькому мові.

Ключові слова: вербалізація, цитата, лінгвокультурна одиниця, педагогічна комунікація, концепт УЧЁБА.

Palytsya H. S. EDUCATION concept verbalization in citations (based on the Ukrainian and German languages).

This study deals with the study of citation as a linguistic and cultural unit. Its role has been outlined in educational communication. The expressive means of the EDUCATION concept have been determined. The language explication features of the outlined concept in Ukrainian and German citations have been traced.

Keywords: *verbalization, citation, linguistic and cultural unit, educational communication, concept EDUCATION.*

Пинюта И. В.

Барановичский государственный университет

ПЕРЦЕПТИВНЫЙ, КОММУНИКАТИВНЫЙ И ИНТЕРАКТИВНЫЙ АСПЕКТЫ МЕЖКУЛЬТУРНОГО ОБЩЕНИЯ

В статье рассматриваются особенности межкультурного общения, которые учитель иностранных языков должен учитывать в профессиональной и социальной сферах деятельности. В результате проведения анализа перцептивной, коммуникативной и интерактивной сторон межкультурного общения были выявлены такие особенности, как паритет систем ценностей партнёров по межкультурному общению; необходимость эквивалентации языковых структур и заполнения социокультурных лакун; предметность; целенаправленность воздействия; конвенциональность и саморегуляция.

Ключевые слова: *межкультурное общение, стороны межкультурного общения, особенности межкультурного общения, барьеры.*

Процессы глобализации, расширения международных связей, увеличения мобильности населения, произошедшие за последние десятилетия, обусловили повышенное внимание к межкультурному общению. Проблемы, возникающие в ходе межкультурного общения, рассматриваются в рамках философии, социологии, теории коммуникации и ряда других наук, поскольку существует потребность в осмыслении причин коммуникативных неудач и конфликтов, путей преодоления межкультурного непонимания и условий успешного межкультурного общения. Важной задачей выступает также осознание особенностей межкультурного общения, необходимых для формирования комплекса необходимых умений межкультурного общения.

Анализ научной литературы свидетельствует, что среди исследователей не выработан единый подход к проблеме определения особенностей межкультурного общения. Однако, несмотря на разноплановость авторских подходов, можно выделить некоторые характеристики межкультурного общения, встречающиеся в работах большинства ученых.

Так, общей для многих исследований является специфическая черта межкультурного общения, которая состоит в том, что его участники принадлежат к культурам, воплощающим различные системы ценностей и приписывающим различные значения одним и тем же словам, грамматическим конструкциям, идентичным или схожим речевым и неречевым действиям, поступкам, ситуациям и событиям [6, с. 27]. Второй отличительной чертой межкультурного общения можно по праву считать этноцентризм как процесс оценивания “чужих” через призму “своих” [7, с. 127]. Будучи естественным психологическим явлением в межкультурном общении, этноцентризм способствует тому, что индивид воспринимает “чужих” в искаженном виде. По мнению исследователей, каждый акт восприятия – это акт интерпретации, и ментальной обработке подвергаются не все сведения, а только те, которые прошли